



Warszawa, 7 lutego 2020 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Sygn. akt P 22/19
BAS-WAKU-459/19

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 69 ust. 2 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie pytania prawnego Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2019 r. (sygn. akt P 22/19), jednocześnie wnosząc o stwierdzenie, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 30) stosowany odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 75), rozumiany w ten sposób, że podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności jego powołania na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) **jest niezgodny** z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

Wnoszę również o **umorzenie** postępowania w pozostałym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

I. Przedmiot kontroli

1. W dniu 17 grudnia 2019 r. do Kancelarii Sejmu wpłynęło zawiadomienie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej: TK, Trybunał) w sprawie pytania prawnego Sądu Najwyższego (dalej: sąd pytający) z 13 grudnia 2019 r. (dalej: pytanie prawne). Wskazany w postanowieniu przedmiotem kontroli jest art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 30; dalej: k.p.k.).

Sąd pytający kwestionuje zgodność art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.k. stosowanego odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 75; dalej: u.r.p.), rozumianego w ten sposób, że podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani w sposób przewidziany w art. 9a ustawy z 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 83 ze zm.; dalej: ustawa o KRS) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 173, art. 175 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 180 ust. 1 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 zdania pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284; dalej: EKPCz) i art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r., Nr 90, poz. 864/30 ze zm.; dalej: TUE), a także z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Kwestionowane przepisy k.p.k. stanowią:

„Art. 41. § 1. Sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.”

„Art. 42. § 1. Wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony.”

Z kolei przywołany w pytaniu prawnym przepis u.r.p., będący podstawą do

stosowania zakwestionowanych przepisów w postępowaniu dyscyplinarnym ma brzmienie:

„Art. 74¹ . W sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy: 1) Kodeksu postępowania karnego;”

3. Artykuły 41 § 1 i 42 § 1 w przytoczonym brzmieniu obowiązują od dnia wejścia w życie k.p.k., tj. od 1 stycznia 1998 r. Na ich gruncie źródłem wyłączenia sędziego są wszelkie okoliczności, które mogłyby budzić uzasadnione wątpliwości odnośnie bezstronności sędziego. Zgodnie z rozumieniem przyjętym w doktrynie i orzecznictwie sądowym wątpliwość jest „uzasadniona” jeżeli jest poważna i istnieje obiektywnie, a nie tylko w subiektywnym przeświadczeniu strony. Wątpliwość taką „na podstawie zaistnienia określonej okoliczności mogłaby powziąć każda inna, rozsądnie oceniająca i nieuprzedzona osoba” (zob. K. Papke-Olszauskas, *Wyłączenie uczestników procesu karnego*, Gdańsk 2007, s. 168).

Artykuł 74¹ u.r.p. został wprowadzony ustawą z dnia 7 listopada 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1778) i obowiązuje od 25 grudnia 2014 r. Praktyka stosowania zakwestionowanych przepisów 41 § 1 i 42 § 1 k.p.k. w postępowaniach dyscyplinarnych dotyczących radców prawnych i pozostałych zawodów prawniczych, również opiera się na założeniu, że sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

II. Stan faktyczny i zarzuty sądu

1. Pytanie prawne zostało sformułowane w następującym stanie faktycznym i prawnym. Radca prawny został obwiniony o przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 u.r.p. w związku z art. ust. i art. ust. Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu określonym Uchwałą Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Zjazdu Radców Prawnych z 22 listopada 2014 r. (dalej: KERP). Orzeczeniem z lutego 2018 r. (sygn. akt), Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych uznał obwinionego za winnego tego, że [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE]

[REDAKTION] Na podstawie art. 65 ust. 1 pkt u.r.p. sąd wymierzył obwinionemu karę [REDAKTION]

[REDAKTION]

Od powyższego orzeczenia obwiniony wniósł odwołanie, w którym na podstawie art. 70⁴ ust. 4 u.r.p. zaskarżył przedmiotowe orzeczenie w całości. Zarzucił mu obrazę przepisów postępowania, które miały realny i rzeczywisty wpływ na treść orzeczenia, naruszenie przepisu prawa materialnego tj. art. 6 u.r.p. poprzez jego błędną wykładnię oraz rażącą niewspółmierność wymierzonej kary w stosunku do stopnia społecznej szkodliwości popełnionego deliktu dyscyplinarnego i stopnia winy. Podnosząc powyższe zarzuty obwiniony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie go od zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego, ewentualnie o jego uchylenie i umorzenie postępowania. Orzeczeniem z lipca 2018 r. (sygn. akt [REDAKTION]) Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Dnia września 2018 r. obrońca obwinionego złożył kasację, zarzucając rażące naruszenie przepisu prawa materialnego tj. art. 64 ust. 1 u.r.p. w zw. z art. ust i art. ust KERP w zw. z art. 6 u.r.p. poprzez jego błędną wykładnię, argumentując, iż radca prawny, [REDAKTION]

[REDAKTION] W przypadku niepodzielenia przez Sąd Najwyższy powyższego zarzutu, obrońca podniósł rażącą niewspółmierność orzeczonej kary dyscyplinarnej. Na tę okoliczność wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego, ewentualnie o przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie do ponownego rozpoznania.

W kasacji obrońca podniósł zastrzeżenia odnośnie ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa oraz wyboru sędziów Izby Dyscyplinarnej i w związku z tym, wniósł o rozpoznanie sprawy przez Sąd Najwyższy – Izbę Karną, a także o zadanie Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytań prejudycjalnych w rozumieniu art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Postanowieniem z maja 2019 r. (sygn. akt [REDAKTION]), sąd nie uwzględnił wniosku o przekazanie sprawy do innej izby Sądu Najwyższego oraz wniosku o zadanie, sformułowanych

w uzasadnieniu kasacji, pytań prejudycjalnych. W dniu 11 listopada 2019 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy obwinionego o wyłączenie od orzekania sędziów Izby Dyscyplinarnej, co do których zachodzą uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności. Składając tej treści wniosek obrońca obwinionego wniósł o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia w sprawach III PO 77/18, III PO 8/18 oraz III PO 9/18 w zakresie tego, czy Izba Dyscyplinarna spełnia warunki niezawisłego, niezależnego i bezstronnego sądu w rozumieniu przepisów prawa Unii Europejskiej według wykładni zawartej w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18, C-625/18 ewentualnie o odroczenie wyznaczonej sprawy bez terminu bądź jej zawieszenia do czasu rozstrzygnięcia powyższych spraw przez Sąd Najwyższy.

Wnioskodawca, uzasadniając wniosek, podniósł brak „przymiotów niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej SN, a także niezawisłości wszystkich jej sędziów, w jakimkolwiek układzie”. Na rozprawie 11 listopada 2019 r. wskazał, że wniosek złożony został w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

2. W pytaniu prawnym Sąd Najwyższy zakwestionował konstytucyjność poddanego kontroli unormowania z uwagi na „nowy kierunek w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, który rewiduje dotychczasowe spojrzenie na reguły wykładni, w tym odczytywanie i stosowanie norm konstytucyjnych. Dotychczas bowiem nie było wątpliwości, co do charakteru stosunku prawnego wynikającego z powołania na urząd sędziego i wynikających z tego konsekwencji, w szczególności niepodważalności mandatu sędziego do pełnienia przez niego tej funkcji i niewzruszalności wydawanych przezeń orzeczeń” (pytanie prawne, s. 32). Sąd zaznaczył, że „w polskim systemie prawnym, w szczególności w regulacjach ustrojowych, nie przewidziano żadnej procedury, w ramach której możliwe byłoby badanie prawidłowości procedury kreacji sędziego, po wykonaniu przez Prezydenta RP prerogatywy, o której mowa w art. 179 Konstytucji. Kompetencji takiej nie można domniemywać, chociażby z uwagi na konieczność zachowania podziału i równowagi władz” (*ibidem*, s. 33).

3. Niepodważalność powołania sędziego sąd pytający traktuje jako zasadę i wartość konstytucyjną. Uznaje za niedopuszczalne tworzenie, na poziomie ustawy, instrumentu kontrolnego wykluczonego przez ustrojodawcę. Przywołana zasada nie może zostać przełamana, zdaniem sądu, również przez regulacje o charakterze ponadustawowym, takie jak unormowania EKPCz lub TUE. „Jakkolwiek treść

wspomnianych aktów prawa międzynarodowego może determinować rezultat wykładni regulacji ustawowych, a nawet prowadzić do tego, że unormowania krajowe nie znajdują zastosowania (art. 91 ust. 2 Konstytucji RP), to jednak, zgodnie z art. 8 ustawy zasadniczej, w dalszym ciągu to Konstytucja RP jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej” (*ibidem*, s. 34). TSUE w wydanym 19 listopada 2019 r. wyroku w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18 (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) „przedstawiając mechanizm, przyznający Sądowi Najwyższemu uprawnienie do oceny statusu Izby Dyscyplinarnej z punktu widzenia art. 47 KPP, nie przewidział możliwości oceniania skuteczności powołania sędziów tejże Izby, a jedynie umożliwił, pod ściśle określonymi warunkami, pominięcie przepisów dotyczących właściwości tego organu” (*ibidem*, s. 36). Zdaniem sądu pytającego „rozumienie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k., które dopuszczająby możliwość procedowania w przedmiocie skuteczności powołania sędziego, pozostaje w rażącej sprzeczności z wzorcem z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (*ibidem*, s. 36-37).

4. Ponadto sąd uznał, że „przyjęcie dopuszczalności badania statusu sędziego [...] skutkowałoby niemożnością realizacji prawa do sądu, w kształcie tego prawa wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Konwencji oraz unormowań prawa europejskiego” (*ibidem*, s. 38). Sąd wiąże pojęcie nieusuwalności sędziego z zakazem „arbitralnego formalnego pozbawienia go urzędu jak i zakazem arbitralnego pozbawiania go możliwości orzekania przy formalnym pozostawieniu go na stanowisku” (*ibidem*, s. 38). W tym kontekście przywołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 15 stycznia 2009 r. (sygn. akt K 45/07) w którym polski sąd konstytucyjny przyjął, że: „gwarancje art. 180 Konstytucji dotyczą funkcjonalnego zapewnienia sędziom, że po powołaniu na stanowisko sędziego przez Prezydenta będą wykonywać bez przeszkód funkcje orzecznicze w danym sądzie i w danym czasie. Przestrzeganie ustawowo przewidzianych odstępstw od tej zasady, stanowi gwarancję sędziowskiej niezawisłości, a co za tym idzie, zabezpieczenie interesów procesowych uczestników postępowania, w tym stron tego postępowania (prawo do bezstronnego sądu). [...] Każde wykroczenie poza ich granice, musi być wobec powyższego oceniane jako rażące przełamanie konstytucyjnych i ustawowych zasad normujących ustrój i funkcjonowanie sądów powszechnych”. Sąd pytający uważa, że w procesie stosowania prawa sędziego nie może obawiać się, że wydane przez niego orzeczenie spowoduje, iż Sąd Najwyższy, bądź inny sąd lub organ, zacznie

kwestionować ważność jego powołania. Samo wystąpienie takiej obawy narusza, zdaniem sądu pytającego, wewnętrzny aspekt niezawisłości sędziowskiej. Każdą próbę ograniczenia uprawnień orzeczniczych sędziego należy traktować jako zewnętrzną ingerencję w jego niezawisłość.

5. Kontrola ważności powołanie sędziego dokonana w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. prowadzić może do istotnego zakłócenia prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Sąd pytający kwestionuje zgodność zakwestionowanych przepisów z art. 173, art. 175 ust. 1, art. 178 ust. i art. 180 ust. 1 Konstytucji ponieważ naruszają one zasadę niezawisłości sędziowskiej i zasadę nieusuwalności sędziego.

6. Wprowadzenie możliwości kwestionowania statusu sędziego i spowodowane tym zagrożenia dla jego niezawisłości może, zdaniem sądu pytającego, skutkować obsadzeniem organów władzy sądowniczej przez sędziów nie w pełni niezawisłych. W konsekwencji ustrojowy aspekt wymiaru sprawiedliwości przestaje być sprawowany prawidłowo. Standardy wynikające z powołanych wyżej przepisów ustawy zasadniczej należą do treści prawa do sądu przewidzianego w art 45 ust. 1 Konstytucji RP i służą realizacji tego prawa. „Tym samym stwierdzenie, że zaskarżone przepisy art. 41 § 1 i 42 § 1 k.p.k. w rozumieniu wskazanym w *petitum* pytania, są z nimi niezgodne – przesądza też o niezgodności kontrolowanego unormowania z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Z kolei, niespełnienie konstytucyjnych standardów prawa do sądu skutkować winno przyjęciem, że w poddanym kontroli rozumieniu art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. jest niezgodny z art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE gdyż, jak to już wykazano, mimo pewnych różnic terminologicznych normatywna treść tych uregulowań jest zbieżna z kształtem prawa do sądu, który wynika z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP” (*ibidem*, s. 39).

III. Analiza formalna

1. Zgodnie z art. 60 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: ustawa o TK) pytanie prawne Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełnia wymagania przewidziane w ustawie, w przeciwnym razie następuje wezwanie do usunięcia stwierdzonych braków. W orzecznictwie sądu konstytucyjnego przyjmuje się, że rozpoznając merytorycznie sprawę Trybunał na każdym etapie postępowania

powinien badać, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z: 18 marca 2009 r., sygn. akt P 13/08; 15 października 2009 r., sygn. akt P 120/08; 6 lipca 2010 r., sygn. akt P 34/09; 29 lutego 2012 r., sygn. akt P 3/10; 26 listopada 2015 r., sygn. akt P 32/13; 5 kwietnia 2017 r., sygn. akt P 17/16). Dlatego też przed przystąpieniem do merytorycznej analizy konstytucyjności w niniejszej sprawie, należy poczynić ustalenia o charakterze formalnym, co do dopuszczalności kontroli zakwestionowanego przepisu w ramach wyznaczonych przez sąd pytający.

2. Sejm zwraca uwagę w szczególności na fakt, że przesłanki dopuszczalności pytania prawnego, które w swoim orzecznictwie wielokrotnie akcentował Trybunał Konstytucyjny (zob. postanowienie TK z 11 lutego 2015 r., sygn. akt P 44/13 i przywołane tam orzecznictwo) zachowały aktualność również pod rządami obecnie obowiązującej ustawy o TK., gdyż wynikają one w pierwszym rzędzie z treści art. 193 Konstytucji (zob. wyrok TK z 18 października 2016 r., sygn. akt P 123/15).

Jak przewiduje art. 52 ust. 2 pkt 4 ustawy o TK, pytanie prawne powinno zawierać uzasadnienie postawionego zarzutu, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Podsumowując i porządkując dotychczasowy dorobek orzeczniczy dotyczący warunków właściwego wywiązania się przez podmiot inicjujący kontrolę konstytucyjności prawa z wymogu uzasadnienia postawionego zarzutu niekonstytucyjności, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że: „ponad wszelką wątpliwość nie czyni zadość rozważanej powinności samo przedstawienie przepisu stanowiącego przedmiot kontroli i przepisu będącego wzorcem tej kontroli (nawet wraz z podaniem sposobu rozumienia obu wymienionych przepisów), bez przedstawienia chociażby jednego argumentu wskazującego na niezgodność tych regulacji prawnych – w omawianej sytuacji należy uznać, iż zarzut w ogóle nie został uzasadniony. Co więcej, jak wynika z orzecznictwa Trybunału, nie realizują rozpatrywanego wymagania również uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań. W takich wypadkach uzasadnienie – jako formalnie wadliwe – należy zakwalifikować jako pozorne, równoznaczne z brakiem uzasadnienia” (postanowienie TK z 9 kwietnia 2019 r., sygn. akt K 17/17).

3. Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny: „Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przytaczane w piśmie procesowym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące [...], lecz zawsze muszą być argumentami «nadającymi się» do

rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny” (wyrok TK z 19 października 2010 r., sygn. akt P 10/10). Konieczność uzasadnienia zarzutu sformułowanego w piśmie inicjującym postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym wynika z domniemania konstytucyjności norm prawnych oraz z zasady kontradiktoryjności.

Wymóg uzasadnienia powołanych zarzutów oznacza konieczność przedstawienia argumentów, które przemawiają za stwierdzeniem niezgodności zaskarżonych norm prawnych z normami powołanymi jako podstawa kontroli. Wymóg ten odnosi się do każdego z podniesionych zarzutów niezgodności danej normy (zob. K. Wojtyczek, *Ciężar dowodu i argumentacji w procedurze kontroli norm przez Trybunał Konstytucyjny*, „Przegląd Sejmowy” 2004, nr 1, s. 17; L. Jamróz, *Skarga konstytucyjna. Wstępne rozpoznanie*, Białystok 2011, s. 191.

Przenosząc powyższe ustalenia na grunt niniejszej sprawy, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sposób uzasadnienia określonego w pytaniu prawnym przedmiotu kontroli z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 173, art. 175 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 180 ust. 1 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 zdania pierwsze EKPCz i art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE. Sąd pytający wskazuje, że „stosowanie poddanych kontroli art. 41 §1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. w zaskarżonym rozumieniu dawałoby więc podstawy do składania wniosków dotyczących całych grup sędziów. [...] Możliwość domagania się przeprowadzenia takiej kontroli w oparciu o art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. prowadzić może do istotnego zakłócenia prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Stanowiąc bowiem może próbę nie tylko celowego przedłużania postępowań czy też próbę manipulowania składami orzekającymi, lecz może być użyte w celu wywarcia wpływu na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości jako całości, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 marca 2019 r., sygn. akt

” (pytanie prawne, s. 38). Istota zarzutu sprowadza się więc do zarysowania szeregu hipotetycznych możliwości zastosowania przepisu w określony sposób, co mogłoby doprowadzić, zdaniem sądu pytającego, do niekorzystnych skutków w zakresie korzystania z prawa do sądu. Taki sposób uzasadnienia zarzutu, opierający się na wskazaniu zdarzeń przyszłych i niepewnych, stanowiących jedynie projekcję możliwego przebiegu wypadków, nie można uznać za odpowiedni i nadający się do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny. Zdiagnozowanie tego deficytu w wywodzie sądu pytającego skłania Sejm do wystąpienia z wnioskiem o **umorzenie** postępowania, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, w zakresie kontroli zgodności art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.k. stosowanego odpowiednio

w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 u.r.p. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 173 , art. 175 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 180 ust. 1 Konstytucji, z art. 6 ust. 1 zdania pierwsze EKPCz i art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE.

4. W myśl art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na to pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Pytanie prawne powinno spełniać łącznie trzy przesłanki: podmiotową, przedmiotową i funkcjonalną. Przesłanki te są rozumiane w orzecznictwie sądu konstytucyjnego w ten sposób, że:

- pytanie prawne może być zadane wyłącznie przez sąd w rozumieniu art. 175 Konstytucji (por. postanowienie TK z 4 października 2010 r., sygn. akt P 12/08,), czyli państwowy organ władzy sądowniczej, oddzielony i niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej (por. postanowienie TK z 27 kwietnia 2004 r., sygn. akt P 16/03);

- przedmiotem pytania prawnego może być zgodność każdego aktu normatywnego (a więc aktu zawierającego normy prawne o charakterze generalnym i abstrakcyjnym; por. postanowienie TK z 29 marca 2000 r., sygn. akt P 13/99) z przepisami, które mają wyższą rangę w hierarchicznym systemie prawa niż akt normatywny poddawany kontroli (w zależności od sytuacji, mogą to być przepisy Konstytucji, ratyfikowanej umowy międzynarodowej lub ustawy; por. np. postanowienie TK z 6 października 2009 r., sygn. akt P 77/08); Przedmiotem pytania prawnego mogą więc być zarówno przepisy prawa proceduralnego, określające tryb danego postępowania, jak i przepisy prawa materialnego, na podstawie których możliwa jest ocena stanów faktycznych, mogą to być również przepisy kompetencyjne i ustrojowe. Sąd nie może jednak pytać ani o wykładnię przepisów, ani o kwestie związane ze stosowaniem prawa;

- powinna istnieć zależność między odpowiedzią na pytanie a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed pytającym sądem (zob. postanowienia TK z: 29 marca 2000 r., sygn. akt P 13/99; 12 kwietnia 2000 r., sygn. akt P 14/99; 10 października 2000 r., sygn. akt P 10/00; 27 kwietnia 2004 r., sygn. akt P 16/03; 4 października 2010 r., sygn. akt P 12/08) polegająca na tym, że od odpowiedzi na pytanie prawne musi zależeć rozstrzygnięcie konkretnej sprawy toczącej się przed sądem pytającym (por. np. postanowienia TK z: 22 października 2007 r., sygn. akt P 24/07 oraz 15 kwietnia 2008 r., sygn. akt P 26/07).

W orzecznictwie TK wskazywano przy tym, że przedmiotem sprawy może być wyłącznie przepis (proceduralny, materialnoprawny lub kompetencyjny), który powinien być zastosowany przez sąd w toczącym się postępowaniu i w oparciu o który sąd jest zobowiązany wydać stosowne orzeczenie, a więc przepis, który będzie stanowił podstawę rozstrzygnięcia (zob. ww. postanowienie TK z 4 października 2010r., sygn. akt P 12/08 i postanowienia TK z: 27 lutego 2008 r., sygn. akt P 31/06 oraz 19 października 2011 r., sygn. akt P 42/10). Trybunał Konstytucyjny, przyjmując pytanie prawne do rozpoznania, bada, czy jego wypowiedź dotycząca konstytucyjności przepisu będzie miała wpływ na wynik sprawy. Artykuł 52 ust. 2 pkt 5 ustawy o TK nakłada na sąd pytający obowiązek wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. „Dopełnienie tego obowiązku nie następuje przez powtórzenie ogólnej formuły ustawowej, ale wymaga wykazania, że *in casu* spełniony jest konstytucyjny warunek dopuszczalności pytania prawnego” (postanowienie TK z 13 lutego 2012 r., sygn. akt P 5/09). Wyjaśnienie zakresu, w którym odpowiedź na pytanie prawne może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, powinno obejmować szereg elementów podkreślających znaczenie wyroku TK dla sprawy zawisłej przed sądem, „[...] nie chodzi tu jednak o uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją (lub powołanie dowodów na jego poparcie), ale o *sui generis* uzasadnienie dopuszczalności pytania prawnego. Niezależnie od tego stwierdzić jednak należy, że na sądzie składającym pytanie prawne ciąży powinność stosownego do charakteru sprawy odrębnego wskazania, w jaki sposób rozstrzygnięcie sądu uległoby zmianie, gdyby określony przepis prawny utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o jego niezgodności z Konstytucją” (wyrok TK z 7 listopada 2005 r., sygn. akt P 20/04).

Również w piśmiennictwie wyrażany jest pogląd, że przedmiotem kontroli konstytucyjności w trybie pytania prawnego może być wyłącznie przepis, który zostanie lub powinien zostać zastosowany w sprawie i stanowić podstawę rozstrzygnięcia sądowego, bądź też który ma bezpośrednie znaczenie dla rozstrzygnięcia w konkretnej, rozpoznawanej przez sąd sprawie (zob. Z. Czeszejko-Sochacki, *Sądownictwo konstytucyjne w Polsce na tle prawnoporównawczym*, Warszawa 2003, s. 217; L. Garlicki, *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1987, s. 265; R. Hauser, A. Kabat, *Pytania prawne jako procedura kontroli konstytucyjności prawa*, „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 1, s. 3; K. Kolasiński,

Zaskarżalność ustaw w drodze pytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego, „Państwo i Prawo” 2001, nr 9, s. 25; A. Wasilewski, *Pytania prawne do Trybunału Konstytucyjnego. Problemy interpretacyjne na tle art. 193 Konstytucji RP*, „Przegląd Sądowy” 2000, nr 5, s. 5; M. Wiącek, *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011, s. 145).

5. W analizowanym pytaniu prawnym została spełniona przesłanka podmiotowa. Do TK wystąpił sąd w ramach toczącego się przed nim postępowania. Wykazano też przesłankę funkcjonalną: istnienie związku między odpowiedzią Trybunału na pytanie prawne (ostatecznym orzeczeniem afirmatywnym albo negatoryjnym), a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed sądem, który postawił pytanie prawne.

Warto odnotować, że przedmiotem pytania prawnego może być tylko taki przepis, którego wyeliminowanie z porządku prawnego w wyniku wyroku sądu konstytucyjnego wywrze wpływ na konstrukcję podstawy rozstrzygnięcia sprawy, w związku z którą przedstawiono pytanie prawne (M. Wiącek, *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011, s. 137 i 149; L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, Warszawa 2014, s. 165-166; M. Masternak-Kubiak, *Funkcjonalna przesłanka pytania prawnego [w:] Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego. Wybrane zagadnienia*, red. K. Urbaniak, Poznań 2018, s. 154 oraz liczne orzeczenia TK m.in.: wyrok z 7 października 2008 r., sygn. akt P 30/07 oraz postanowienia z 27 marca 2009 r., sygn. akt P 10/09; 28 kwietnia 2015 r., sygn. akt P 58/13; 16 października 2018 r. sygn. akt P 8/18). W sprawie o sygn. akt P 5/18 Trybunał Konstytucyjny, przywołując wcześniejsze judykaty, przypomniał, że: „Zależność między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy sprowadza się do ścisłej korelacji treści zadanego przez dany sąd pytania prawnego z rozstrzyganą przez ten sąd sprawą i wykluczone jest zadawanie przez sądy pytań «przy okazji» rozstrzyganej sprawy. Pytający sąd winien wykazać zatem istotne (ważkie) wątpliwości co do konstytucyjności danej regulacji, a także wykazać, że zakwestionowany przepis ma w danej sprawie rzeczywiste zastosowanie. Okoliczność tę determinuje charakter pytania prawnego jako środka konkretnej kontroli konstytucyjności prawa. Niedopuszczalne jest pytanie prawne odnoszące się do przepisów niemających zastosowania w danej sprawie, albowiem nie może się ono

przekształcić w środek inicjujący abstrakcyjną kontrolę konstytucyjności prawa” (postanowienie TK z 2 kwietnia 2019 r.).

Sejm stoi na stanowisku, że rozstrzygnięcie dokonane przez sąd pytający byłoby inne w sytuacji stwierdzenia przez Trybunał niekonstytucyjności zakwestionowanego w pytaniu przepisu. Pytanie prawne dotyczy wprawdzie kwestii „wpadkowej” w ramach głównego postępowania, ale jego rozstrzygnięcie wpływa na rodzaj i treść rozstrzygnięcia sądu, tj. odpowiednio: pozostawienie złożonego wniosku bez rozpoznania – w przypadku uznania jego niekonstytucyjności; rozpatrzenie wniosku przez odmienny skład sądu, którego kognicją będzie objęte również badanie skuteczności powołania sędziego do pełnienia urzędu – na wypadku stwierdzenia zgodności z ustawą zasadniczą. W ostatnim przypadku, gdy wniosek obejmuje wyłączenie wszystkich sędziów Izby Dyscyplinarnej – ewentualna konieczność wskazania sądu czy też izby Sądu Najwyższego właściwej do rozpoznania złożonego wniosku.

6. Wątpliwości Sejmu wzbudza jednak kwestia spełnienia i uzasadnienia trzeciej koniecznej przesłanki skutecznego wystąpienia z pytaniem prawnym, tj. przesłanki przedmiotowej. Sąd pytający zmierza do uzyskania wyroku, w którym przedmiotem kontroli ma być określona interpretacja wskazanego w pytaniu prawnym przepisu, wynikająca ze sposobu rozumienia instytucji wyłączenia sędziego w najnowszym orzecznictwie sądowym.

Sąd pytający usiłuje dowieść, że wykształciła się praktyka orzecznicza, zgodnie z którą na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. stosowanych odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 u.r.p. podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani w sposób przewidziany w art. 9a ustawy o KRS. Tak ukształtowane rozumienie wskazanych przepisów sąd uznaje za sprzeczne z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 173, art. 175 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 180 ust. 1 Konstytucji, z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji a także z art. 6 ust. 1 zdania pierwsze EKPCz i art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE.

W tym kontekście we wniosku zostały przywołane następujące orzeczenia sądowe i stanowiska organów konstytucyjnych: postanowienie NSA z 21 listopada 2018 r. (sygn. akt II GOK 2/18) o zwróceniu się do Trybunału Sprawiedliwości Unii

Europejskiej z pytaniami prawnymi, postanowienie SN z 25 marca 2019 r. (sygn. akt) o przedstawieniu TK pytania prawnego, postanowienie SN z 7 czerwca 2019 r. (sygn. akt) o przedstawieniu TK pytania prawnego, stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich z 24 września 2019 r. w sprawie zawisłej przez Trybunałem Konstytucyjnym (sygn. akt P 10/19), wyrok SN z 5 grudnia 2019 r. (sygn. akt III PO 7/18).

7. Sąd pytający podniósł w szczególności, że „począwszy od 2018 r. pojawiły się [...] orzeczenia, zwłaszcza Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, w których sądy te dostrzegły możliwość badania niezawisłości i bezstronności sędziów, a nawet kwestionowania ich statusu na podstawie unormowań prawa unijnego, a w szczególności art. 47 Karty praw podstawowych i art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej. Znalazło to swój wyraz w postanowieniach o zadaniu pytań prejudycjalnych, formułowanych przez sądy krajowe [...]” (pytanie prawne, s. 9). „Na tle też podnoszonych w tych pytaniach ukształtował się m.in. alternatywny kierunek interpretacji przepisów normujących instytucję wyłączenia sędziego w poszczególnych procedurach, w tym art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. W tym alternatywnym rozumieniu, poddane kontroli w niniejszej sprawie przepisy odnoszą się również do sytuacji podnoszenia nawet subiektywnych wątpliwości co do prawidłowości procesu nominacyjnego sędziego” (*ibidem*).

Podobne rozumienie przesłanek dających podstawę do wyłączenia sędziego w oparciu o przepis art. 49 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U z 2019 r., poz. 1460 ze zm.; dalej: k.p.c.) sąd pytający dostrzegł w pytaniach prawnych zadanych Trybunałowi Konstytucyjnemu przez SN w sprawie o sygnaturze oraz przez ten sam sąd w sprawie — rozpatrywanych łącznie przez Trybunał Konstytucyjny pod sygnaturą P 10/19, a także w stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawionym w tej sprawie. W ocenie sądu pytającego tego rodzaju rozumienie przepisów o wyłączeniu sędziego „dało asumpt praktyce składania przez strony postępowań sądowych pism zatytułowanych «wnioski o wyłączenie sędziów»”, w których „jako przesłanki uzasadniające wyłączenie podnosi się wątpliwości czy też stanowcze twierdzenia strony odnoszące się do statusu sędziego lub sędziów rozstrzygających sprawę” (pytanie prawne, s. 10).

Sąd pytający łączy poszukiwanie podstaw dopuszczalności badania statusu sędziego z wydaniem 19 listopada 2019 r. wyroku przez Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18

(ECLI:EU:C:2019:982). Konsekwencją rozpoznania pytania prejudycjalnego przez Trybunał było wydanie w sprawie głównej wyroku Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2019 r. (sygn. akt III PO 7/18), w którym wyrażony został pogląd, że „Izba Dyscyplinarna SN nie jest sądem niezależnym i bezstronnym w rozumieniu prawa UE, a wśród przesłanek takiej oceny podniesiono również okoliczności mające świadczyć o nieprawidłowości w procesie nominacyjnym sędziów tej Izby” (*ibidem*).

Wskazane okoliczności świadczą, zdaniem sądu pytającego, o tym, że „pojawiła się oparta na pozakonstytucyjnych podstawach praktyka orzecznicza stwarzająca możliwość podważania powołań przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na stanowiska sędziowskie. Jednym z przejawów tej praktyki jest właśnie wykorzystanie przepisów dotyczących wyłączenia sędziego, czyli również art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. do podważenia statusu sędziów” (*ibidem*, s. 11).

8. W orzecznictwie TK ugruntowany jest pogląd, iż normatywną treść przepisu nadawać może także praktyka jego stosowania. Ukształtowany w procesie stosowania prawa określony sposób rozumienia przepisu odbiegać może dalece od literalnego brzmienia, jakie nadał mu prawodawca. Organy stosujące prawo, w tym przede wszystkim sądy, mogą w drodze wykładni prawa wydobywać z aktów normatywnych treści nie do pogodzenia z normami, zasadami lub wartościami, których poszanowania wymaga Konstytucja. Z tej racji Trybunał Konstytucyjny uznaje w swoim orzecznictwie za konieczne objęcie kognicją także takich treści normatywnych, które zostały niejako twórczo wyprowadzone z aktu normatywnego w drodze jego utrwalonej w sposób oczywisty wykładni. Sejm, w ślad za orzecznictwem konstytucyjnym, przyjmuje, że na treść konkretnej normy prawnej składa się nie tylko brzmienie zaskarżonego przepisu, lecz również jego systemowe uwarunkowanie, przyjęte poglądy doktryny oraz ukształtowana w tej materii linia orzecznicza. Nie jest sporne, że jeżeli „określony sposób rozumienia przepisu ustawy utrwalił się już w sposób oczywisty, a zwłaszcza jeżeli znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego bądź Naczelnego Sądu Administracyjnego, to należy uznać, że przepis ten – w praktyce swego stosowania – nabrał takiej właśnie treści, jaką odnalazły w nim najwyższe instancje sądowe naszego kraju” (wyrok TK z 3 października 2000 r., sygn. akt K 33/99). Dokonując kontroli konstytucyjności prawa, Trybunał Konstytucyjny uwzględnia zatem odczytanie normy przez organy stosujące prawo, jeżeli ma ono charakter: stały, powszechny oraz jednoznaczny (zob. m.in. wyrok TK z 8 grudnia 2009 r., sygn. akt SK 34/08 oraz wyroki TK z: 24 czerwca 2008 r., sygn. akt SK 16/06;

16 września 2008 r., sygn. akt SK 76/06; 17 listopada 2008 r., sygn. akt SK 33/07; 2 czerwca 2009 r., sygn. akt SK 31/08; zob. także postanowienia TK z: 4 grudnia 2000 r., sygn. akt SK 10/99; 16 października 2007 r., sygn. akt SK 13/07). Trybunał w wyroku z 25 listopada 2014 r. (sygn. akt K 54/13) podtrzymuje to stanowisko, podkreślając, że „zwłaszcza ze względu na obowiązek ochrony konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela nie może ignorować jednolitej i dostatecznie utrwalonej praktyki wykładni prawa, nawet jeśli jej prawidłowość jest dyskusyjna. Taka praktyka może bowiem prowadzić do powstania niekonstytucyjnej normy prawnej, naruszającej wolności lub prawa jednostki”.

9. W ocenie Sejmu nie wykształciła się jednolita i dostatecznie utrwalona praktyka wykładni, zgodnie z którą na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. stosowanych odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 u.r.p. podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani w sposób przewidziany w art. 9a ustawy o KRS. Sąd pytający nie wykazał, że odczytanie zakwestionowanej normy przez organy stosujące prawo ma charakter stały, powszechny oraz jednoznaczny.

Pytanie prawne do TSUE – postanowienie NSA z 21 listopada 2018 r. (sygn. akt II GOK 2/18) – dotyczyło odwołania od uchwał KRS w sprawie przedstawienia wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Postanowienia SN z 25 marca 2019 r. (sygn. akt) i z 7 czerwca 2019 r. (sygn. akt) o przedstawieniu TK pytania prawnego rozpatrywanego pod sygnaturą P 10/19, jak i stanowisko RPO przedstawione w tej sprawie miało za przedmiot kwestię konstytucyjności art. 49 k.p.c. Z kolei wyrok SN z 5 grudnia 2019 r. (sygn. akt III PO 7/18) dotyczył odwołania sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska sędziego NSA. Ponadto, wbrew twierdzeniom sądu pytającego, w wyroku tym Sąd Najwyższy wyraźnie rozróżnił, w kontekście kwestii powoływania sędziów, istnienie „dwóch równoległych płaszczyzn, pierwszej ustrojowej (akt powołania przez Prezydenta RP, który nie jest kontestowany), drugiej organizacyjnej (czy wyłoniony w ten sposób organ spełnia kryteria niezależnego i bezstronnego sądu w świetle aspektów obiektywnych i subiektywnych, czyli z punktu widzenia jednostki występującej w sprawie)” (uzasadnienie wyroku SN z 5 grudnia

2019 r, sygn. akt III PO 7/18, s. 45). Zadeklarował też, że poddaje ocenie wyłącznie płaszczyznę organizacyjną i nie kwestionuje ważności aktów powołania sędziego przez Prezydenta RP.

Wadliwości powołania sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani w sposób przewidziany w art. 9a ustawy o KRS nie przesądza również Sąd Najwyższy w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. Sąd stoi na stanowisku, iż w takim przypadku występuje „nienależyta obsada sądu” w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., bez rozstrzygnięcia kwestii statusu sędziów powołanych na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy o KRS.

Mając powyższe na względzie, Sejm uznaje jednak ugruntowany w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pogląd, iż orzekanie w granicach zaskarżenia musi uwzględniać uznaną w europejskiej kulturze prawnej zasadę *falsa demonstratio non nocet*, wedle której decydujące znaczenie należy przypisać nie tyle żądaniu wskazanemu w *petitum* wniosku, ile całej jego treści zawartej w uzasadnieniu pisma (por. np. wyroki TK z: 16 czerwca 1999 r., sygn. akt P 4/98; 8 lipca 2002 r., sygn. akt SK 41/01; 6 marca 2007 r., sygn. akt SK 54/06; 2 września 2008 r., sygn. akt K 35/06; 24 lutego 2009 r., sygn. akt SK 34/07; 7 kwietnia 2011 r., sygn. akt K 4/09; 15 lipca 2013 r., sygn. akt K 7/12; 24 lutego 2015 r., sygn. akt K 34/12 i 16 czerwca 2015 r., sygn. akt K 25/12). Z uwagi na treść uzasadnienia pytania prawnego Sejm zajmie stanowisko na temat kwestii konstytucyjności art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. stosowanych odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 u.r.p. w rozumieniu, jakie wynika z uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. tj. że podlega rozpoznaniu wnioski o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności jego powołania na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Różnica względem treści *petitum* pytania prawnego sprowadza się do tego, że treść normy nie obejmuje możliwość kwestionowania uzyskania statusu sędziego, ale udział w powołaniu sędziego KRS ukształtowanej w trybie ustawy z 2017 r.

Postępowanie w zakresie badania konstytucyjności przepisów o wyłączeniu sędziego z racji ważności samego aktu jego powołania przez Prezydenta RP podlega zatem **umorzeniu** z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku. W tym zakresie bowiem postawione pytanie prawne nie dotyczy utrwalonego sposobu stosowania zakwestionowanych przepisów, ponieważ taka praktyka nigdy nie zaistniała, ale zmierza co najwyżej do uzyskania informacji na temat wykładni zaskarżonego przepisu lub dokonania oceny możliwego sposobu stosowania prawa na przyszłość.

IV. Wzorzec kontroli

Sędziowie, zgodnie z art. 179 Konstytucji, są powoływani przez Prezydenta, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa na czas nieoznaczony. Ustawa zasadnicza zakłada więc współpracę tych dwóch konstytucyjnych organów władzy publicznej. Ustawodawca konstytucyjny pozostawił ustawodawcy zwykłemu swobodę w zakresie kształtu etapów poprzedzających złożenie wniosku przez KRS, jak również kryteriów, jakie powinien spełniać kandydat na urząd sędziego (wyrok TK z 8 maja 2012 r., sygn. akt K 7/10).

W świetle art. 144 ust. 3 pkt 17 kompetencja Prezydenta ma charakter prerogatywy, co oznacza, że akt urzędowy Prezydenta powołania na urząd sędziego nie wymaga do swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów. Taki charakter omawianej kompetencji uznaje się nie tylko jako wzmocnienie pozycji Prezydenta wobec władzy sądowniczej, ale również służy ochroni tej władzy przed ewentualną ingerencją ze strony rządu jako ośrodka władzy wykonawczej. W przepisie zawarta została również druga gwarancja niezawisłości sędziowskiej, mieszcząca się w obrębie unormowań zapewniających nieusuwalność sędziego – bezterminowość powołania.

W orzecznictwie i doktrynie podkreśla się, że art. 179 jest wystarczającą podstawą realizowania przewidzianej w nim kompetencji Prezydenta do powoływania sędziów. Omawiany przepis stanowi samodzielny i kompletny podstawę prawną wykonywania prerogatywy przez Prezydenta, której treścią jest powoływanie sędziów na wniosek KRS. Następnym oparciem kompetencji Prezydenta bezpośrednio na normach ustawy zasadniczej jest niemożność weryfikowania tego aktu w toku jakiegokolwiek postępowania, w tym administracyjnego czy sądowniczo-administracyjnego (zob. A. Kijowski, *Odrębności statusu prawnego sędziów Sądu Najwyższego*,

„Przegląd Sejmowy” 2004, nr 1, s. 6; J. Sułkowski, *Uprawnienia Prezydenta RP do powoływania sędziów*, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 4, s. 59-60). Także Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że w polskim ustawodawstwie nie ma procedury umożliwiającej wzruszanie czy kontrolowanie aktów wydanych w ramach wykonywania przez Prezydenta RP jego prerogatyw. Konstytucja nie tylko nie zawiera, ale też nie daje możliwości stworzenia takiej procedury na poziomie ustawowym (wyrok TK z dnia 24 października 2017 r., sygn. akt K 3/17).

Istotą aktu powołania sędziego jest udzielenie inwestytury, czyli nadanie danej osobie prawa do wykonywania władzy sądowniczej, przy czym jednocześnie akt ten skutkuje nawiązaniem stosunku służbowego, łączącego elementy publicznoprawne i elementy stosunku pracy. Oznacza to również, że nawet jeśli w procesie nominacyjnym zaistniałyby uchybienia, to nie mają one wpływu na ważność aktu urzędowego Prezydenta wydanego w oparciu o art. 179 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. Niemożliwe jest więc kwestionowanie inwestytury sędziego, czyli prawa do wykonywania przez niego władzy sądowniczej, albowiem przyznanie tego prawa jest istotą aktu powołania (por. wyrok TK z dnia 24 października 2017 r., sygn. akt K 3/17). Konstytucyjny kształt kompetencji, wynikającej z art. 179 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP, wyklucza możliwość kwestionowania nie tylko ważności aktu powołania, lecz nie pozwala również na kwestionowanie zakresu uprawnień osoby powołanej przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu sędziego.

VI. Analiza zgodności

Mając na względzie powyższe rozważania, ograniczenie zakresu i korektę przedmiotu kontroli w ramach przedstawionego pytania prawnego Sejm staje na stanowisku, iż umocowany konstytucyjnie polski sędzia z chwilą powołania i objęcia urzędu jest w każdym wypadku sędzią pełnoprawnym, o niepodważalnym statusie, co zostało potwierdzone szeregiem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i najwyższych organów władzy sądowniczej, w tym: postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 26 listopada 2019 r. (sygn. akt I OZ 550/19), postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego 7 grudnia 2017 r. (sygn. akt I OSK 857/17), wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 29 grudnia 2016 r. (sygn. akt II SA/Wa 1652/16); wyrokiem Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2009 r. (sygn. akt III KRS 9/08) a także wyrokami Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 24

października 2017 r. (sygn. akt K 3/17); 11 września 2017 r. (sygn. akt K 10/17); 5 czerwca 2012 r. (sygn. akt K 18/09).

Przyjęty w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. sposób interpretacji przepisów procedury karnej, zgodnie z którym, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy KRS, to sąd ten staje się sądem nienależycie obsadzonym – stanowi kwestię dotyczącą ustroju sądownictwa, w szczególności zagadnień bezpośrednio wiążących się z kształtem konstytucyjnej instytucji powołania sędziego, stanowiącej uprawnienie Prezydenta RP wynikające z art. 179 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

Konstytucyjny kształt tej kompetencji wyklucza możliwość kwestionowania nie tylko ważności aktu powołania, lecz nie pozwala również na kwestionowanie zakresu uprawnień osoby powołanej przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu sędziego. Przyjęcie odmiennego poglądu pozbawiałoby tę kompetencję Prezydenta RP jej materialnej istoty, albowiem nie jest wykonaniem tej kompetencji kreacja sędziego, który mimo formalnego powołania do pełnienia urzędu sędziowskiego nie mógłby być piastunem władzy sądowniczej. Z tych samych powodów nie jest konstytucyjnie dopuszczalne rozpoznawanie przez sąd wniosku o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.k. z powodu podniesienia okoliczności jego powołania na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy o KRS. W zakresie kompetencji Sądu Najwyższego nie mieszczą się kwestie dotyczące kontroli wykonywania przez Prezydenta RP jego prerogatyw, a szczególności sposobu realizacji i skutków wykonania jego prerogatywy wynikającej z art. 179 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. Przyznanie takich uprawnień jakiegokolwiek organowi władzy publicznej mogłoby mieć miejsce wyłącznie normą konstytucyjną.

Mimo iż na gruncie uchwały SN z 23 stycznia 2020 r. nie ma mowy o badaniu przez sąd ważności powołania sędziego przez Prezydenta RP, to jednak pośrednio, analizując należytą obsadę sądu zgodnie z przyjętymi wytycznymi, musiałaby następować weryfikacja procedur tego powołania oraz zakresu ich wadliwości. Sąd, również w postępowaniu zainicjowanym wnioskiem o wyłączenie sędziego, byłby zmuszony rozstrzygać, czy dana osoba, posiadająca status sędziego, ma przy tym walor niezawisłości, a więc jest sędzią „zdolnym do orzekania”. Taka interpretacja

prowadzi do nieuprawnionej zmiany pojmowania konstytucyjnej kompetencji Prezydenta do powoływania sędziów oraz wykreowanie, nieznanego polskiemu porządkowi prawnemu, kompetencji sądu do badania skuteczności realizacji tej prerogatywy Prezydenta.

Mając powyższe na względzie Sejm stoi na stanowisku, iż art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.k. stosowany odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w oparciu o przepis art. 74¹ pkt 1 u.r.p., rozumiany w ten sposób, że podlega rozpoznaniu wniosek o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności jego powołania na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) **jest niezgodny** z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

MARSZAŁEK SEJMU

Elżbieta Witek